

ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ФИНАНСОВА СТАБЛНОСТ НА ФИРМАТА

MAIN INDICATORS OF FINANCIAL STABILITY OF THE COMPANY

Assoc.Prof.Dr. Jordanka Angelova¹, Vasil Kuzmov²

¹*Department of Economics, Industrial Engineering and Management,
Technical University Sofia
j.angelova@abv.bg*

²*Department of Economics, Industrial Engineering and Management,
Technical University Sofia
vasil.y.kuzmov@gmail.com*

Abstract. The present paper examines the financial indicators used in the financial and economic analysis, showing the more significant and usable in economic analysis, because in the scientific literature these indicators are numerous in nature. An example of a real business organization is given for their application, and the relevant recommendations are also drawn. The necessary comments and conclusions are made by the authors, and a proposal for measuring deviations in the financial and economic analysis is also integrated.

Key words: Financial stability; Economic indicators; Financial and Economic Analysis; Measurement of deviations, Net working capital, Liquidity.

1. Въведение

От гледна точка на съвременния динамичен пазар, в който функционира всяка съвременна бизнес организация е наложително и препоръчително да се извършва поне веднъж годишно финансово-стопански анализ, в който се включват различни групи икономически показатели. По този начин може да се изготви финансова политика, която да подобри финансовото състояние на бизнес организацията или да изготви оздравителна такава. Когато става дума за стабилност, трябва да се разгледа и като цяло дейността на фирмата, тъй като, за да се извърши един финансов или счетоводен анализ, се взимат данни от финансово-счетоводните документи. [1,2,3]

Целта на материала е да се разгледат и изследват най-често срещаните показатели, които се използват във финансово-стопанския анализ.

2. Показатели за измерване на финансовата стабилност на фирмата

Под финансова стабилност на една бизнес организация може да се говори тогава, когато показателите, които се използват за анализа показват по-добри стойности или промяната им е минимална. Следователно бизнес организацията ще може да обслужва своите задължения към текущия момент, както и бъдещите такива като осигурява необходимите ресурси за извършването на своята дейност. [4]

За измерване на финансовата стабилност се използват различни показатели, като по-основните от тях са:

- *Нетен оборотен капитал (НОК)* - може да бъде положителна, отрицателна или нулева величина. За добра степен на ликвидност може да се говори, ако НОК е положителна величина.

$$K_{\text{нок}} = \frac{\text{НОК}}{\sum \text{Активи}}, \quad (2.1)$$

- *Обръщаемост на нетния оборотен капитал (ОбНОК)* се изчислява по формулата:

$$\text{ОбНОК} = \frac{\text{НРПП}}{\text{НОК}}, \quad (2.2.)$$

- *Ликвидност* – за платежоспособността на предприятието да обслужва текущите си задължения (плащания) към кредиторите с разполагаемите краткосрочни активи се въвеждат следните показатели:
- *Коефициент на обща ликвидност (Кол)*

$$K_{\text{кол}} = \frac{KA}{KЗ}, \quad (2.3)$$

където: КА – краткотрайни активи

КЗ – краткосрочни задължения

Кол дава информация за възможността на предприятието да погаси предявените към него текущи задължения с всички активи, които имат сравнително висока ликвидност. [1, 4,5]

- *Коефициент на бърза ликвидност (Кбл)* - изразява възможността на дружеството да покрива своите текущи задължения чрез краткосрочните си вземания, финансови активи и налични парични средства. [6]

$$K_{\text{бл}} = \frac{KB + KI + PC}{KЗ}, \quad (2.4)$$

където: КВ- краткосрочни вземания

КИ – краткосрочни инвестиции

ПС – парични средства

- *Коефициент на абсолютна ликвидност (Кал)* - изразява способността на дадена компания да погаси текущите си задължения само с наличните си парични средства. [2,6] Изчислява по формулата:

$$\text{Кал} = \frac{\text{ПС}}{\text{КЗ}}, \quad (2.5.)$$

• **Други показатели**

- *Възвръщаемост на общите активи (ВОА)* - измерва оперативната ефективност на целия бизнес, затова се определя като отношение на ППЛД към общите активи. [7,8] Определя се по формулата:

$$\text{ВОА} = \frac{\text{ППЛД}}{\text{ОА}} \cdot 100, \quad (2.6.)$$

където: ППЛД – печалба пред лихви и данъци

ОА – общи активи

- *Възвръщаемост на собствения капитал (ВСК)*, представя ефективността на собствениците и затова се определя като отношение на ПСД към ЧС. [8] Определя се по следната формула:

$$\text{ВСК} = \frac{\text{ПСД}}{\text{ЧС}} \cdot 100, \quad (2.7.)$$

където: ПСД – печалба след лихви и данъци

ЧС – собствен капитал

- *Показатели за ефективност* – те са количествени характеристики на съотношението между приходите и разходите на фирмата.

Показателите за ефективност са:

$$\text{К}_{\text{еф.р.}} = \frac{\text{Приходи}}{\text{Разходи}}, \quad (2.8.)$$

$$\text{К}_{\text{еф.пр.}} = \frac{\text{Разходи}}{\text{Приходи}}, \quad (2.9.)$$

- *Финансовата автономност (ФА)* – представлява количествената характеристика на степента на финансовата независимост на фирмата от кредиторите. Може да се определи чрез дадената формула:
:

$$ФА = \frac{СК}{Пасиви}, \quad (2.10)$$

където: СК – собствен капитал

- *Коефициент на обща задлъжнялост (КОЗ)* - показва дали фирмата е платежоспособна при наличие на ликвидност, може ли да се издължава към доставчици, НОИ, бюджета, и да изплаща на персонала работни заплати.

$$КОЗ = \frac{Пасиви}{СК}, \quad (2.11)$$

Платежоспособността е понятие, чрез което се характеризира способността на фирмата да покрива всички предявени към нея задължения и плащания.

- *Обръщаемост на активите (ОБА)* - измерител за степента на ефективно използване на дълготрайните и краткотрайните активи. [5]

$$ОБА = \frac{НРПП}{Активи}, \quad (2.12)$$

където: НРПП – нетен размер на приходи от продажби

- *Обръщаемост на дълготрайните материални активи (ОбДМА)*

$$ОбДМА = \frac{НРПП}{ДМА}, \quad (2.13)$$

- *Обръщаемост на краткотрайните материалните активи (ОбКМА)*

$$ОбКМА = \frac{НРПП}{КА}, \quad (2.14)$$

- *Коефициент на оперативния капитал (КОК)*

$$КОК = \frac{КА - ТЗ}{НРПП}, \quad (2.15)$$

където: ТЗ – текущи задължения

- *Обща рентабилност (ОР)*

$$ОР = \frac{БП}{\text{Приходи}}, \quad (2.16)$$

където: БП – брутна печалба

Рентабилността е обобщаващ показател понеже отразява цялостната ефективност от дейността на предприятието за определен период от време. -

- *Брутна рентабилност на приходите (БРП)*

$$БРП = \frac{\text{ФРПОД}}{\text{НРПП}}, \quad (2.17)$$

където: ФРПОД – финансов резултат преди облагане с данъци

- *Брутна рентабилност на разходите (БРР)*

$$БРР = \frac{\text{СП}}{\text{РД}}, \quad (2.18)$$

където: СП – счетоводна печалба.

3. Използвани показатели за измерване на финансовата стабилност на бизнес организацията

За извършване на анализа са взети реални данни от финансово-счетоводните документи на бизнес организация от сектор „Електроника и електротехника“. Данните за показателите, които се използват в по-нататъшните изчисления са обобщени за текущата и предходната година в табл. 1:

Таблица 1. Показатели за текуща и предходна година на бизнес организацията

№	Показател	Стойности	
		Базова година	Предходна година
		хил. лв.	хил.лв.
1	НОК	409	357
2	ΣАктиви	859	835
3	НРПП	666	531
4	КА	363	304
5	КЗ	33	40
6	КВ	79	93

7	КИ	0	0
8	ПС	137	318
9	ППЛД	37	23
10	ОА	859	835
11	ПСД	31	21
12	ЧС	826	795
13	Приходи	690	628
14	Разходи	653	605
15	СК	826	795
16	Пасиви	829	835
17	НРПП	666	531
18	ДМА	280	120
19	ТЗ	33	40
20	ФРПОД	37	23
21	СП	37	23
22	РД	653	605

○ Анализ на НОК

За да се извърши анализът на нетния оборотен капитал са взети данните от реална бизнес организация, като те са представени и обобщени в табл. 2. Отново са сравнени текущата и предходната година, като е дадена също и разликата за разглеждания времеви период. Изчисленията с индекс 1 се отнасят за текущата година, а с индекс 0 за предходната година.

Таблица 2. Нетен оборотен капитал на бизнес организацията

No	Показатели	Текуща година [хил. лв.]	Предходна година [хил. лв.]	Разлика [хил. лв.]
1	Краткотрайни материални активи	363	304	59
2	Вземания	79	93	-14
3	Краткосрочни пасиви	33	40	-7
4	НОК = (1+2)-3	409	357	52

$$K_{\text{НОК}_1} = \frac{\text{НОК}}{\sum \text{Активи}} = \frac{409}{859} = 0,48$$

$$K_{\text{НОК}_0} = 357/835 = 0,43$$

- $ОбНОК_1 = \frac{НРПП}{НОК} = \frac{666}{409} = 1,63$

$$ОбНОК_0 = 531/357 = 1,49$$

Анализ на ликвидността

- $КОЛ_1 = \frac{КА}{КЗ} = \frac{363}{33} = 11$ $КОЛ_0 = 304/40 = 7,6$

- $КБЛ_1 = \frac{КВ + КИ + ПС}{КЗ} = \frac{79 + 0 + 137}{33} = 6,55$

$$КБЛ_0 = (93 + 0 + 318)/40 = 10,27$$

- $КАЛ_1 = \frac{ПС}{КЗ} = \frac{137}{33} = 4,15$ $КАЛ_0 = 318/40 = 7,95$

Използвани показатели за анализ

- $ВОА_1 = \frac{ППЛД}{ОА} \cdot 100 = (37/859) \cdot 100 = 4,31$

$$ВОА_0 = (23/835) \cdot 100 = 2,75$$

- $ВСК_1 = \frac{ПСД}{ЧС} \cdot 100 = (31/826) \cdot 100 = 3,75$

$$ВСК_0 = (21/795) \cdot 100 = 2,64$$

- $К_{эф.р. 1} = \frac{Приходи}{Разходи} = 690/653 = 1,06$

$$К_{эф.р. 0} = 628/605 = 1,04$$

- $К_{эф.пр.1} = \frac{Разходи}{Приходи} = 653/690 = 0,95$

$$К_{эф.пр. 0} = 605/628 = 0,96$$

- $ФА_1 = \frac{СК}{Пасиви} = 826/859 = 0,96$

$$ФА_0 = 795/835 = 0,95$$

- $КОЗ_1 = \frac{Пасиви}{СК} = 829/826 = 1,04$

$$КОЗ_0 = 835/795 = 1,05$$

- $ОбА_1 = \frac{НРПП}{Активи} = 666/859 = 0,77$

$$ОбА_0 = 531/835 = 0,64$$

- $ОбДМА_1 = \frac{НРПП}{ДМА} = 666/280 = 2,38$
 $ОбДМА_0 = 531/120 = 4,42$
- $ОбКМА_1 = \frac{НРПП}{КА} = 666/363 = 1,83$
 $ОбКМА_0 = 531/304 = 1,75$
- $КОК_1 = \frac{КА - ТЗ}{НРПП} = (363-33)/666 = 0,49$
 $КОК_0 = (304-40)/531 = 0,50$
- $ОР_1 = \frac{БП}{Приходи} = 37/690 = 0,05$
 $ОР_0 = 23/628 = 0,04$
- $БРП_1 = \frac{ФРПОД}{НРПП} = 37/666 = 0,05$
 $БРП_0 = 23/531 = 0,04$
- $БРР_1 = \frac{СП}{РД} = \frac{37}{653} = 0,06$
 $БРР_0 = 23/605 = 0,04$

4. Предложение за измерване на отклоненията на финансовите показатели

В табл. 3 са представени измерванията по скала на отклоненията между показателите. Отклоненията се изчисляват, като за дадения показател стойността от текущата година се извади тази от предходната година. Резултатът може да бъде, както положителен, така и отрицателен.

В табл. 4 са дадени обобщените резултати от направите изчисления за отклоненията по текуща и предходна година, като с червено са маркирани отрицателните стойности. Ако се направи същата таблица за измерване на отклоненията (табл.4) само за показатели с индекс 1, тогава трябва да се интерпретира, дали голяма част от показателите са под 0 и се движат в отрицателния диапазон, означава, че има финансова нестабилност и обратно, ако се намират в 0, следователно е налице финансова стабилност и са налице устойчиви показатели. Разбира се, при някои показатели, например задължията, ако е отрицателна величина е добър показател и обратно. Затова е важно да се обърне внимание кой показател се интерпретира. Но фокусът е тук да се проследи дали има голямо изменение на използваните показатели – съответното нарастване или намаляване, било то много голямо нарастване и респективно намаляване или е налице минимално нарастване или намаляване. Същите могат да послужат като индикации дали има влошаване или подобряване на състоянието на фирмата, а с една подобна

таблица проследяването става изключително бързо, лесно и удобно. От изложената таблица се вижда, че голяма част от показателите се движат в линията около 0, което означава, че няма голямо отклонение между показателите, следователно и финансовото положение на фирмата ще остане същото или ще се подобрява.

Таблица 3. Стойности на изменения в показателите

Показател	Разлика	Показател	Разлика
Кнок	0,48	ФА	0,01
ОБНОК	1,63	КОЗ	-0,01
Кол	3,40	ОБА	0,13
Кбл	-3,72	ОБДМА	-2,04
Кал	-3,80	ОБКМА	0,08
ВОА	1,56	КОК	-0,01
ВСК	1,11	ОР	0,01
К _{еф.р.}	0,02	БРП	0,01
К _{еф.пр.}	-0,01	БРР	0,02

Таблица 4. Измерване на отклонения

Измерване на отклонение – Δ																
Скала	Показатели															
	Кнок	ОБНОК	Коп	Кбл	Кал	ВОА	ВСК	ФА	КОЗ	ОБА	ОБДМА	ОБКМА	КОК	ОР	БРП	БРР
-5																
-4																
-3				v	v											
-2										v						
-1																
0								v					v			
	v	v						v		v		v		v	v	v
1																
2						v	v									
3																
4			v													
5																

5. Заключение

В разработения материал се представят основните и най-често използвани показатели във финансово-стопанския анализ. Може да се направи извода, че при проследяване на изменението им, може да се направи оценка на актуалното състояние на фирмата и да се разработи своевременна адекватна политика. Важно е да се отбележи, че трябва да се обхванат определени групи, както е показано от авторите, защото само от един показател не може да се направи заключение. Като за да се направи една по-пълна оценка е желателно да се разгледа и дейността на фирмата.

Литература

1. DONCHEV D., „Analiz na stopanska deynost“, Sofiya, 2004
2. ENGEL-CIRIC, „Unternehmensbewertung“, Skriptum zur Vorlesung, 2014;
3. GALABOV M., Pokazateli i modeli za analiz na finansovoto sastoyanie na firmata, 2015;

4. GEISLER G., „Allgemeine Betriebswirtschaftslehre“, WU Wien, WS 2014/2015;
5. “INTER AKAUNT Faynenshal Sarvisiz” EOOD, „Analiz na finansovite saotnosheniya“, Sofiya, m. septemvri 2013;
6. IVANOVA R., Analiz i otsenka na tempa na rastezh na predpriyatieto, 2014;
7. KASAROVA V., „Modeli i pokazateli za analiz na finansovata ustoychivost na kompaniyata“, 2016;
8. KONAREV A., KONSTANTINOVA S., „Finansi i finansov menidzhmant na firmata“, Plovdiv, 2015.